

celou istotou povedať môžem, že mňa také z mechúra záhraky naskrze neodstrašia a od lásky k národu neodvedú, predsa sa môžu istí nájsť, v ňomž činnosť národovecká zahatená bude, kdežto keby ja pri pokoji nechany bol býval, boli by snád' mnohí noví bojovníci povstali, ktorých by na pole verejnosti vyviedla myšlienka: keď ten môže na obranu národnosti vystúpiť, prečo by ja to pri mojom postavení a prejnějších okolnostiach nemohol. Ale verte mi, páni moji, monopolu nielen trafikového, ale v akomkoľvek odvetví sa každý bojí. Boh nás veď, aj náš národ.

91

Zpráva Jána Nemessányiho o zasadnutí slovenských národovcov v Liptovskom Mikuláši v súvislosti s konaním martinského národného zhromaždenia.

Výňatok z obširnej zprávy, ktorú J. Nemessányi poslal na uverejnenie do PbV, ale ktorú J. Francisci neuverejnil. Rukopis zprávy v pozostalosti J. Francisciho v archíve MS. Liptovský Mikuláš začiatok júla 1861.

Hlavný župan Liptovskej M. Szentiványi zvolal na 2. júna do Lipt. Mikuláša viacerých slovenských národovcov, aby sa poradil s nimi okrem iného aj o národnom zhromaždení v Martine. Dokument ukazuje na úzku súvislosť medzi J. Nemessányim a predstaviteľom vládnúcich tried v Liptove.

Pred turčiansko-svätomartinským zhromaždením, a sice dňa 2. júna zvolal veľký župan Liptova do stoličnej dvorany národovcov z Mikuláša a jeho okolia, ľudí to všetko takých, ktorí svojej národnosti úprimne oddaní sú a Liptovu tón dávajú v počte asi 120. Keď zhromaždenie doplnené bolo, otvoril ho veľký župan rečou, jež hlavné momenty tieto boli: Viem oceniť dôležitosť i svätosť národných záležitostí a preto martinské zhromaždenie za veľmi cieľu primerané uznávam. Ja sám chcem tam prítomným byť a vyzývam, ba žiadam, aby z prítomných údov čím najpočetnejšie sjazd navštívili, takže bych si prial, aby sám Mikuláš aspoň 50 údami zastúpený bol tam. Keď ale pôjdeme, a to v mene Liptova pôjdeme, treba je, aby sme sa popredku uzrozumeli, čo chceme žiadať. Prosím tedy každého, komu za dobro národa svojho úprimne srdce bije, aby otvorene a bez obalov vyslovil, čo za potrebné drží žiadať, aby práva národa slovenského zabezpečené boli a jemu rovnoprávnosť s maďarským poistila sa.¹

¹ PbV uverejnili v roč. I, č. 25 z 11. júna 1861 obširnu zprávu o mikulášskej schôdzke, ktorej autor uvádzal prejav hlavného župana M. Szentiványiho spôsobom, ktorý prezrádza pravé úmysly predstaviteľa tzv. slovenskej šľachty. Napísal, že Szentiványi hovoril toto: Prišiel som do Liptova na dlhší čas, a sice v záležitostiach cirkevných (išlo o záležitosti okolo M. M. Hodžu), pre nastávajúci ale sjazd slovenský v Sv. Martine som môj príchod uskoril. O tomto kongrese sme v Pešti asnáď prv zprávu mali, jako Vy tu v Liptove, zpočiatku som bol veľmi proti tejto veci, potom ale, keď sme náležite rozvážili vec tú, tedy som za dobré uznal aj sám túto záležitosť všemožne podporovať, lebo je to záležitosť slušná a spravедlivá. A ja jako syn národa slovenského ani jináč konať nemôžem, lebo moje srdce tiež za národnosť horí a národné záležitosti majú byť každému sväté. Pripomínam tiež, nie jakoby som vám lichotíť chcel, ale jako skutočnosť ukazuje, teraz *Maďar jedine Slovák*a za svojho naj-

Za týmto oslovil podpísaného² na formulovanie žiadostí, ktoré by dľa jeho mienky národ slovenský uspokojili. Podpísaný predostrel žiadosti asi tie, ktoré potom i v Martine zdelil a ktoré na základe svojho v 7. čísle Priateľa uverejneného Programu,³ ktorý tiež národovci slovenskí u nás, mimochodom buď rečeno, za svoj prijali, zostavil. Hovorili za ním ešte mnohí rečníci ako o tom i Vedomosti⁴ s vynechaním však tohoto cieľa a výsledku zhromaždenia, zpravu podali, ale všetci bez výnimky pristúpili k návrhu môjmu. Myslím, že toto počínanie pred zvolenským⁵ istú prednosť [má].

Článok Františka V. Sasinka „Memorandum a protesty“.

Uverejnili PbV, roč. I, č. 40–41. Budín 2. a 6. augusta 1861.

Po memorandovom zhromaždení v Martine, keď sa stal obsah Memoranda známy i širšej politickej verejnosti v Uhorsku, začali stoličné vrchnosti na Slovensku, ako aj mnohí jednotlivci organizovať protestné prejavy, na ktorých sa v mene slovenského ľudu uznášali na prejavoch namierených proti Memorandu ako celku. Týmito prejavmi sa malo Memorandum vo verejnosti zdiskreditovať a zľahčovať. Sasinek argumentuje, že národné zhromaždenie nemohlo byť zostavené zo zástupcov stolíc, ale iba z ľudu, malo predstavovať nie aristokraciu, ale demokraciu. Hoci protesty proti Memorandu sú všeobecné, pri všetkej ich škodlivosti pomáhajú prebúdzat slovenský ľud k vlastenectvu a ukazujú, koľko je na Slovensku utláčaných Slovákov. Sasinek energicky odmieta protimemorandové protesty a dvíha proti nim svoj hlas. Podrobnosti o protimemorandových protestoch pozri Fr. Bokes, *Maďarské prejavy protimemorandové r. 1861*. Historica slovaca I/II, str. 278–286.

úprimnejšieho brata považuje, na ktorého priateľstvo sa aj spolieha a od udržania spojenia a priateľstva nášho s Maďarmi závisí aj osud našej krajiny. Z tejto príčiny dúverujem vo vás, že sa na sjazde slovenskom nič neuzavre, čo by svornosť krajiny rozkývať mohlo.

² Totiž Jána Nemessányiho.

³ Ide o článok *Naše nároky na základe spravodlivosti a rovnoprávnosti*.

⁴ PbV spomínajú vo svojej zpráve aj okolnosť, že hlavný župan vyčítal notárovi J. Bauerovi, že zvolával na mikulášske zhromaždenie aj zástupcov iných obcí, čo nemal robiť. Notár Bauer vyslovil pri tejto príležitosti, že ho bude tešiť, ak sa na martinskom zhromaždení zúčastnia hlavní župani slovenských stolíc, ale bez toho, že by šli tam skúmať, či tam „panslavizmus alebo reakcia hlavu bude dvíhať“.

⁵ Pokiaľ ide o narážku na zvolenské počínanie, treba pripomenúť, že zvolenský slúžny Karol Radvanský vydal 29. mája 1861 veľmi spotvorenou slovenčinou obežník, podľa ktorého mali predstavení obcí oznámiť každého občana chystajúceho sa ísť na martinské národné zhromaždenie. Július Plošic k tomu dodal v zpráve, uverejnenej v PbV, roč. I, č. 27 z 18. júna 1861, že zvolenská šľachta sa bojí, že ak slovenský národ príde k národnému povedomiu, nebude môcť viac nad ním kraľovať. Preto sa usiluje udusiť slovenský národný pohyb.